

Endometritis, in de praktijk beter bekend als witvuilen, blijkt vaker voor te komen dan verwacht. De Canadese dierenarts en onderzoeker Stephen LeBlanc vertelt over zijn onderzoek, waarbij hij benadrukt dat behandeling binnen vier weken na afkalven geen nut heeft. 'Daarna weet je pas of de koe daadwerkelijk endometritis heeft en de slagingskans van de behandeling is dan groter.'

Witvuilen (endometritis) komt vaker voor dan gedacht. Visuele waarnemingen, gebaseerd op vuile afscheiding bij de koe, brengen slechts 17 procent van de dieren met chronische baarmoederontsteking boven tafel. Het gebruik van een vaginoscoop verhoogt het aantal waarnemingen tot bijna de helft. Dit zijn slechts enkele resultaten van Stephen LeBlancs onderzoek naar endometritis, waarover hij vorige week met zijn Nederlandse collega's discussieerde. Evenals twee jaar geleden verbond Intervet een symposium voor dierenartsen aan de tweedaagse NRM. Gastspreker LeBlanc kwam over vanuit Canada om over zijn meest recente studie te verhalen. Net uit gesprek met zijn collega's schuift Stephen LeBlanc nog zichtbaar nagenietend aan tafel. 'We hebben veel gediscussieerd over de onderzoeken. Aan de vragen merk je dat er nog veel te leren is over endometritis, maar het is ook een moeilijk onderwerp. En we weten inmiddels wel heel veel, maar het is zo complex dat we waarschijnlijk minder weten dan we nu denken', zegt LeBlanc. De onderzoeker deed een promotie-onderzoek naar endometritis. Inmiddels werkt hij aan de universiteit van Guelph in Ontario (Canada). Hier combineert hij onderzoek naar endometritis met het lesgeven aan (toekomstige) dierenartsen. Voor volgend jaar staat onderzoek naar de systematische aanpak van endometritis voor het hele koppel, in plaats van individuele aanpak, op LeBlancs agenda. Zijn specialisatie in dit ziekteverschijnsel

weerhoudt hem niet van de volgende uitspraak: 'Koeien met endometritis vragen de aandacht, maar voor goede vruchtbaarheidsresultaten is aandacht voor het gezonde deel van het koppel minstens zo belangrijk.'

Hoe groot is de invloed van endometritis op de vruchtbaarheidsresultaten?

'De 80-20-verdeling geldt ook bij dit soort problemen. Tachtig procent van de tijd gaat op aan twintig procent van de veestapel, omdat daar de probleemgevallen zitten. Endometritis signaleren en behandelen is belangrijk, maar zowel de veehouder als de dierenarts moet het gezonde deel van het koppel in het oog houden. Blijf dus wel tijd besteden aan bijvoorbeeld de tochtregistratie.'

Is hygiënisch werken bij afkalven een middel om endometritis te voorkomen?

'Nee, zo eenvoudig is het niet. Natuurlijk is hygiëne belangrijk, maar je kunt simpelweg niet voorkomen dat tijdens het afkalven bacteriën in de baarmoeder komen. De bacteriën die endometritis veroorzaken vind je overal terug, op de huid en in de omgeving. Er zijn geen specifieke maatregelen om te voorkomen dat een koe endometritis krijgt, het sleutelwoord is in dit geval de weerstand. Veel algemene managementmaatregelen verbeteren de weerstand en verminderen daarmee de kans op endometritis. Een goede voorziening van vitaminen en mineralen is belangrijk, maar ook voldoende voeropname van mi-

nimaal 12 kg droge stof per dag en een conditiescore van 3,5 in de droogstand.'

Op welke wijze kan een veehouder probleemkoeien tijdig signaleren?

'Uit ons onderzoek blijkt dat met eenvoudige visuele observatie slechts 17 procent van de witvuilende koeien wordt gevonden. Door gebruik te maken van een vaginoscoop kan dit oplopen tot 44 procent. Dierenartsen gebruiken deze methode jammer genoeg niet zoveel, terwijl het heel simpel werkt. Een zilverkleurig kartonnen buisje wordt vaginaal in de koe gebracht. Door met een lampje in het buisje te schijnen reflecteert het zilver het licht

Te vroeg behandelen is geld verkwisten

in de buis, zodat zichtbaar wordt of er pus vloeit uit de baarmoedermond. Wanneer de dierenarts de werkwijze uitlegt, kan de veehouder deze controle zelf doen. Je hoeft echt geen zes jaar naar de universiteit om door een buisje te kunnen kijken.'

Wanneer start vervolgens de behandelingsmethode?

'Het blijkt dat het moment van behandeling meespeelt in de effectiviteit van het middel. We hebben onderzoek gedaan naar spoelingen met het antibioticamidde Metricure, naar injecteren van prostaglandine en naar een groep onbehandelde koeien. Hieruit blijkt dat behandeling binnen vier weken na afkalven geen effect heeft. In de vierde en vijfde week heeft Metricure wel effect, terwijl de invloed van prostaglandine onduidelijk is. Na die periode komen de behandelresultaten van beide middelen dichter bij elkaar te liggen.'

Stephen LeBlanc: 'Slechts 17 procent van de witvuilende koeien wordt gevonden'

Weerstand is het sleutelwoord

Enkele veehouders gebruiken alternatieve middelen voor de behandeling van witvuilers.

'Zelf middelen uitproberen brengt veel risico met zich mee. Er is geen bewijs dat een middel goed werkt. Het kan zijn dat een desinfecterend middel een te lage concentratie heeft waardoor er niets gebeurt, of erger: het middel is agressief genoeg, maar maakt geen onderscheid tussen gezonde en schadelijke cellen. Je kunt van alles in die koe gooien, van rode wijn tot uierdip, maar gebruik gewoon onderzochte middelen. Je weet niet wat je anders kapotmaakt. Bovendien kan de praktijk niet ontdekken of een middel wel of niet werkt. Zonder behandeling geneest tachtig procent van de koeien ook. Dat is trouwens ook een reden om niet te vroeg met behandelen te beginnen.'

Meestal moet de behandeling toch juist zo snel mogelijk gestart worden?

'Zowel dierenartsen als veehouders moeten het verschil zien tussen witvuilen en een natuurlijke uitscheiding. Het is normaal dat een koe twee tot drie weken na afkalven een viezige uitscheiding heeft. Zo vroeg behandelen is gewoon geld verkwisten. Het beste is om dertig dagen te wachten met behandelen. Dan weet je of de koe daadwerkelijk endometritis heeft en de slagingskans van de behandeling is groter.'

Is het opschonen van koeien door tochtigheid een reden om later te gaan insemineren?

'Als een koe op veertig dagen tocht vertoont, is het vrij vroeg om te insemineren. In dat geval is een keer overslaan goed. Op zeventig dagen moeten de problemen bij een koe wel heel serieus zijn om het insemineren over te slaan. Dieren met endometritis hebben dertig procent minder kans op dracht, maar dat wil niet zeggen dat je moet wachten tot de problemen verdwenen zijn. Alle maatregelen rondom endometritis moeten niet zozeer gericht zijn op de genezing, het doel is zoveel mogelijk dieren op honderd dagen na afkalven drachtig te krijgen. Daar zit de winst.'

Christel van Raay